

Leader-toiminta 2021 – 2027 ja YHYRES ry:n tilanne

EU:n komissio on julkaissut asetuksen tulevan ohjelmakauden 2021 - 2027 reunaehdoista. Leader-toimintaan ohjataan jatkossakin 5 % maaseutuohjelman kehittämisvaroista. Suomessa kaudella 2014 – 2020 se tarkoitti 300 miljoonaa euroa. Tulevan ohjelmakauden rahoitus on auki, tiedetään vain, että Suomi sai 400 miljoonaa lisää koko ohjelmaan. Tämän luulisi vähentävän tarvetta maaseudun kehittämisohjelman ja sitä myötä myös Leader-ryhmien rahoituksen pienentämiseen. Maaseudun kehittämisvarojen on arveltu alustavissa kaavailuissa vähenevän 14,5 % kuluvan ohjelmakauden rahoituksesta.

Maa- ja metsätalousministeriö julkaisi hakuohjeen paikalliseksi Leader-ryhmäksi 6.4.2020. Haun ensimmäinen vaihe, jolloin Leader-ryhmän alue ja perustelut ryhmän toiminnalle tulee esittää, päättyy tämän hetken tiedon mukaan maaliskuussa 2021. Toisen vaiheen haun aikataulusta ei ole tietoa. Kuntarahan osuus on jatkossakin 20 % julkisesta rahoituksesta. YHYRES-kehittämisyhdistys ry:n kannalta ikävin kriteeri on Leader-alueen 20 000 asukkaan alaraja, koska Kyrönmaan asukasluku on n. 17 500. Kriteeristä on vain kaksi poikkeamismahdollisuutta, ensimmäiseksi harvaan asutun maaseutualueen laajuus, joka koskee käytännössä vain Lappia ja Itä-Suomea. Toinen mahdollisuus on, että koko ohjelmakauden strategian arvioinnissa ja kahdessa lisäkehyseshaussa ryhmä olisi saanut yli keskiarvon menevät pisteet., mikä YHYRES ry:ltä onnistui strategian kohdalla. Tämä kriteeri asettaa ryhmät eriarvoiseen asemaan, koska Leader-ryhmä jonka asukasluku on yli 20 000, saa automaattisesti Leader-statuksen ilman sen kummempia vaatimuksia toiminnan laadulle. YHYRES ry pyrkii verkostonsa (mm. kansanedustajat) kautta vaikuttamaan valintakriteerien tasapuolistamiseksi.

YHYRES ry:n hallituksen ensisijainen tavoite on pysyä jatkossa itsenäisenä Leader-ryhmänä, koska silloin lähellä tapahtuvalla päätöksenteolla varmimmin taataan asukkaiden tarpeiden ja tahdon mukainen paikallinen hankevalmistelu ja muu kehittämistoiminta. Myös rahoitus itsenäisenä ryhmänä on todennäköisesti suurempi, nyt YHYRES ry:n rahoituskehys on yli kaksi kertaa suurempi kuin rannikon naapurimme Aktion Österbottenin, jossa asukkaita on yli 100 000. YHYRES ry:n toiminta jatkuu joka tapauksessa entisellään vuoden 2021 ja todennäköisesti myös 2022, koska nuo vuodet tulevat olemaan siirtymäaika. Silloin hankkeita ja yritystukia rahoitetaan vanhan ohjelmakauden säädöksillä, mutta uuden kauden rahoilla. Siirtymäkauden rahoituksen määrä ei ole vielä selvillä. Siirtymäkauden rahoitusta haetaan 30.10.2020 mennessä, jolloin tarvitaan kuntien sitoumukset siirtymäkauden kuntarahoituksesta. YHYRES ry on hakenut kunnilta alustavaa sitoutumista nykyisen suuruiseen 7,5 eur/asukas rahoitukseen sekä siirtymäkaudeksi että ohjelmakaudeksi 2021 -2027.

Itsenäisyyspyrkimys on tärkeä, mutta tärkeää on myös, että Kyrönmaan alue saa jatkossakin Leader-rahoitusta. Siltä varalta, että YHYRES ry ei saisi vaikutettua Leader-ryhmien valintakriteereihin, yhdistys on jo avannut neuvottelut Aktion Österbottenin kanssa Leader-toiminnan yhdistämisestä. Tässä mallissa YHYRES jatkaisi itsenäisenä yhdistyksenä, mutta Leader-rahoitus olisi yhteinen Aktionin kanssa. Tätä vaihtoehtoa ajaa maa- ja metsätalousministeriö. Se tuntuu olevan Pohjanmaan liitollekin sopiva malli. Siinä YHYRES kokee ongelmalliseksi rahoituksen todennäköisen pienenemisen sekä lopullisen päätösvallan luistamisen YHYRES ry:n hallitukselta Aktionin 11 hengen hallitukselle, johon Kyrönmaan alueelta tuskin on mahdollista saada kovin laajaa edustusta. Myös muita vaihtoehtoja, kuten yhteistyötä muiden, kooltaan tasaveroisempien Leader-ryhmien kanssa tutkitaan. Paras mutta epätodennäköinen vaihtoehto olisi saada lisäalueita – siis naapurikuntia tai kunnan osia – vaihtamaan nykyisestä Leader-alueesta YHYRES ry:een. Leader-ryhmien alueet ovat pitkälle vakiintuneet yli 20 vuoden aikana.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää kuntien yllä uhkaa jäämisestä ns. valkoiseksi alueeksi eli ilman Leader-hankerahoitusta tulevalla ohjelmakaudella, jos ryhmä jättää hakemuksen, vaikka ei täytä Leader-kriteereitä. Arvioitaessa kuinka todellinen tuo uhka on, täytyy muistaa, että Suomen Leader-toiminta on usein arvioitu

EU-maista parhaaksi ja MMM haluaa ehdottomasti pitää yllä tätä mainetta. Yksi kantavimpia Suomen Leader-toiminnan periaatteita on alusta lähtien ollut koko maan kattava Leader-ryhmäverkosto. Siirtymäkauden ansiosta ohjelmakauden valmisteluun on myös kunnolla aikaa, kun se tähän saakka on tehty melko hätäisellä aikataululla. Tämä on ymmärretty myös MMM:ssä, koska hakemisen aikataulua on jo kahdesti lykätty. Näin ollen aikaa jää vielä haun ensimmäisen vaiheen jälkeen muodostaa Leader-ryhmien alueita soveltuviksi.

Jokainen kunta päättää itse, mihin Leader-ryhmään haluaa kuulua. YHYRES ry:n strategiaa 2021 – 2027 valmistellaan siltä pohjalta, että se on toteutettavissa kaikilla Kyrönmaan alueilla riippumatta kunnan alueen Leader-hallintomallista.

Vaasa 18.8.2020

Matti Jaskari

toiminnanjohtaja

Leader YHYRES ry